

NADER ONDERZOEK NAAR HUISMUSSEN, GIERZWALUWEN EN VLEERMUIZEN

*Aanvullend onderzoek in het kader van
de Wet natuurbescherming*

Locatie: Molenstraat 121 Helmond

Rapportnummer: 2023-BE-0421

In opdracht van:
AROM advies B.V.
Laan door de Veste 1
5708 ZZ Helmond

Colofon

Rapportage

Brabant Eco

Rapportnummer

2023-BE-0421

Opdrachtgever

AROM Advies B.V.

Contactpersoon

De heer Q. de Ruijter

Locatie

Molenstraat 121

Helmond

Auteur

Frenk van de Wal

Opleverdatum

25 september 2023

Uitvoerder

Brabant Eco
Ecologische Dienstverlening

De Lange Kant 27
5061 PX Oisterwijk
06-24218274
www.brabanteco.nl

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport is niet toegestaan zonder vermelding van bron.

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Brabant Eco geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek door toepassing van adviezen.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
1. INLEIDING EN ONDERZOEK	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doelstelling	4
1.3 Centrale vraagstelling	4
1.4 Criteria.....	5
1.5 Geldigheid onderzoek.....	5
2. BELEIDSKADER	6
2.1 Gebiedsbescherming	6
2.2 Soortenbescherming	6
2.3 Zorgplicht.....	6
3. PLANGEBIEDSBESCHRIJVING.....	7
3.1 Situering plangebied	7
3.2 Nestlocaties huismussen	7
3.3 Nestlocaties gierzwaluwen	7
3.4 Verblijfplaatsen vleermuizen.....	7
3.5 Te verwachten soorten vleermuizen en functies.....	8
4. ONDERZOEK.....	10
4.1 Huismussen	10
4.2 Gierzwaluwen	12
4.3 Vleermuizen	15
4.4 Samenvatting en conclusies	18
4.5 Gebiedsfunctie	19
4.6 Overige soorten	19
5. RESULTATEN EN ADVIES	20
5.1 Resultaten	20
5.2 Toetsing Wet natuurbescherming/staat van instandhouding	21
5.3 Aanbevelingen	22
6. BRONNEN	23

SAMENVATTING

Opdrachtgever heeft concrete plannen aan de Molenstraat 121 en 121 ong. te Helmond. Het voornemen is om de bestaande bebouwing te verbouwen en gedeeltelijk te slopen om daarna 6 appartementen te realiseren en het overgebleven terrein te voorzien van acht tinyhouses.

In opdracht van AROM Advies B.V. is door Brabant Eco in oktober 2022 een ecologische quickscan uitgevoerd. Volgens het rapport met nummer 2022-BE-0421 d.d. 5 november 2022 biedt de te slopen en te renoveren bebouwing potenties voor nestlocaties van huismussen en gierzwaluwen en verblijfplaatsen van vleermuizen.

Daarom is er op basis van voornoemde quickscan naar natuurwaarden geadviseerd om aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar het voorkomen van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen en de functie van het plangebied voor deze beschermde dieren.

Deze rapportage is een verslaglegging van het gedane onderzoek met de te verwachten effecten en kan als addendum van de quickscan worden gebruikt.

Het doel van het aanvullend onderzoek is te onderzoeken of het plangebied deel uitmaakt van het functionele leefgebied van huismussen, gierzwaluwen en of vleermuizen en zo ja, voor welke soorten (vleermuizen) en met welke functie.

Uitgevoerd onderzoek van april tot september 2023 leidt tot de conclusie dat er geen nestlocaties of functioneel leefgebied van huismussen en/of gierzwaluwen in het plangebied voorkomen.

Er zijn waarnemingen gedaan van drie vleermuissoorten in het plangebied en de directie omgeving, namelijk de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). De gewone dwergvleermuis is passerend en foeragerend in het plangebied en baltzend in de omgeving van het plangebied aangetroffen. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van het territorium van de waargenomen baltzende gewone dwergvleermuis. De rosse vleermuis en laatvlieger zijn op hoogte overvliegend en passerend waargenomen.

Er zijn geen in- of uitvliegende, bouncende of baltzende vleermuizen bij de te slopen bebouwing waargenomen.

Op basis van uitgevoerd veldonderzoek zullen de voorgenomen ontwikkelingen door gebrek aan verblijfslocaties en het ontbreken van een gebruiksfunctie geen invloed hebben op de aldaar voorkomende vleermuizen. Er zijn geen effecten te verwachten die van negatieve invloed zijn op de duurzame staat van instandhouding van de waargenomen soorten en hun functioneel leefgebied. De Wet natuurbescherming wordt niet overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.

Een ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming voor het uitvoeren van de plannen is dan ook niet nodig.

Frenk van de Wal
Brabant Eco
September 2023

1.1 Aanleiding

Volgens opdrachtgever AROM B.V. zal de oude marechaussee kazerne (huidig gemeente archief) aan de Molenstraat 121 gedeeltelijk gesloopt worden. Het gedeelte aan de voorzijde is een gemeentelijk monument, dit zal getransformeerd worden naar 6 appartementen.

Aan de Molenstraat 121 ong. (gelegen aan de achterzijde van nummer 121) zal de aanbouw gesloopt worden, waarna er acht tinyhouses gerealiseerd zullen worden.

Bij deze werkzaamheden is opdrachtgever gebonden aan de Wet natuurbescherming. Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om, voordat de ingreep plaatsvindt, onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting uitgevoerd door Brabant Eco (Ecologische Quicksan met nummer 2022-BE-0421 d.d. 5 november 2022) blijkt dat in het plangebied mogelijk nestlocaties van huismussen en gierzwaluwen en verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Citaat uit het rapport:

"Op basis van het veldbezoek en de analyse van de bestaande situatie kan het voorkomen van beschermde verblijfloccaties van vleermuissoorten en nestlocaties van gierzwaluwen en huismussen niet worden uitgesloten. Hierdoor wordt dan ook aanbevolen om nadere vleermuis-, gierzwaluw- en huismusinventarisaties door middel van extra veldonderzoek te laten verrichten."

Huismussen, gierzwaluwen en alle soorten vleermuizen zijn beschermd. Daarom heeft Brabant Eco in opdracht van AROM B.V. in en rond het plangebied onderzoek naar nestplaatsen van huismussen en gierzwaluwen en verblijfplaatsen van vleermuizen uitgevoerd.

De bevindingen van dit vervolgonderzoek zijn beschreven in deze rapportage en de rapportage kan als addendum aan genoemde quickscan worden toegevoegd.

1.2 Doelstelling

Het doel van het aanvullend nader onderzoek is te onderzoeken of het plangebied deel uitmaakt van het functionele leefgebied van huismussen gierzwaluwen en/of vleermuizen en zo ja, voor welke soorten (vleermuizen) en met welke functie.

Eveneens wordt naar aanleiding van de onderzoeksresultaten een effectbeoordeling gedaan om te toetsen of de Wet natuurbescherming wordt overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ingreep.

1.3 Centrale vraagstelling

Vragen die centraal staan binnen dit nader onderzoek:

- Maken huismussen gebruik van het plangebied als nest- verblijf- of rustplaats?
- Zijn er in de te slopen bebouwing nesten van gierzwaluwen aanwezig?
- Welke vleermuissoorten maken functioneel gebruik van het plangebied en welke functies worden hierbij onderscheiden?
- Heeft de ruimtelijke ingreep een negatief effect op aanwezige huismussen gierzwaluwen of vleermuizen?
- Is het naar aanleiding van de ruimtelijke ingreep noodzakelijk een ontheffing aan te vragen in het kader van de Wet natuurbescherming.

1.4 Criteria

Op dit natuuronderzoek zijn de volgende criteria van toepassing:

- Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming, waarbij onderzoek is uitgevoerd naar de aanwezigheid van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen en het functioneel gebruik.
- Het onderzoek is uitgevoerd door deskundig onderzoekers volgens de definitie van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (ecologisch deskundige/RVO.nl).
- Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk adviesbureau. Brabant Eco en Frenk van de Wal verklaren hierbij geen enkel belang te hebben in de uitkomst van dit onderzoek.
- De resultaten zijn zo objectief en betrouwbaar mogelijk verkregen.
- Het onderzoek naar huismussen is uitgevoerd conform het Kennisdocument-Huismus-Versie 2.1-februari 2023. (bijlage 2).
- Het onderzoek naar gierzwaluwen is uitgevoerd conform het Kennisdocument gierzwaluw 2017 (bijlage 3).
- Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2021 van Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. Dit protocol bevat de meest recente wetenschappelijke inzichten, waarbij per soort is voorgeschreven onder welke veldcondities, in welke periodes, met welke frequentie en voor welke duur onderzoek uitgevoerd dient te worden.
- Bij het hanteren van het protocol, wordt in juridische zin voldaan aan de wensen die het bevoegd gezag stelt. Tevens wordt voldaan aan de inspanningsverplichting om tot een gedegen onderzoek te komen.

1.5 Geldigheid onderzoek

Houdbaarheid van verspreidingsgegevens zijn aan een maximale periode gebonden.

Voor zwaar beschermde soorten als vleermuizen geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen.

Bovengenoemde geldigheidstermijnen zijn in de Wet natuurbescherming niet dwingend voorgeschreven en kunnen afwijken indien de omstandigheden ter plaatse dat verlangen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet significant is veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan.

Bescherming in het kader van de natuurwet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming.

2.1 Gebiedsbescherming

Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 2) en het Natuurnetwerk Nederland.

2.2 Soortenbescherming

Het nader onderzoek naar vleermuizen voor het project is uitgevoerd in het kader van hoofdstuk 3 (soortenbescherming) van de Wet natuurbescherming.

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming bepalend. Soortenbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Er wordt onderscheid gemaakt tussen internationaal beschermde soorten en nationaal beschermde soorten.

Van de nationaal beschermde soorten kan de beschermde status per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen aan (algemeen voorkomende) soorten.

Het beschermingsregime is verschillend voor zowel de internationaal beschermde soorten (vogel- en habitatrichtlijn soorten) als de nationaal beschermde soorten.

2.3 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet wettelijk beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun leefomgeving. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

3.1 Situering plangebied

De planlocatie is gelegen aan de Molenstraat 121 en het achtergelegen 121 ong, in de kern van Helmond, in gelijknamige gemeente.

De planlocatie is gelegen tegenover het Clarissenklooster. Het wordt aan de zuidelijke zijde begrensd door de N270 en oostelijk door de N279.

De directe omgeving van het plangebied bestaat voornamelijk uit bebouwing.

3.2 Nestlocaties huismussen

Volgens het uitgevoerde flora en fauna onderzoek is het plangebied geschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen van diverse vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten in gebouwen, met name de huismus.

Citaat uit het rapport:

"Het pannendak van de bebouwing zou geschikt kunnen zijn voor nestelende huismussen.

Een nader onderzoek naar het voorkomen van huismussen kan een en ander met voldoende zekerheid aantonen of uitsluiten."

3.3 Nestlocaties gierzwaluwen

Tijdens het veldbezoek op 20 oktober 2022 is vastgesteld dat het dak van het te slopen en te renoveren gebouw mogelijkheden biedt voor gierzwaluwen om er hun nestlocaties te hebben.

Citaat uit het rapport:

"Het gebouw op de planlocatie heeft open kopgevels en open overstekken aan de dakranden. Dit biedt mogelijke nestplaatsen voor gierzwaluwen waardoor deze niet uit te sluiten zijn binnen het gebied."

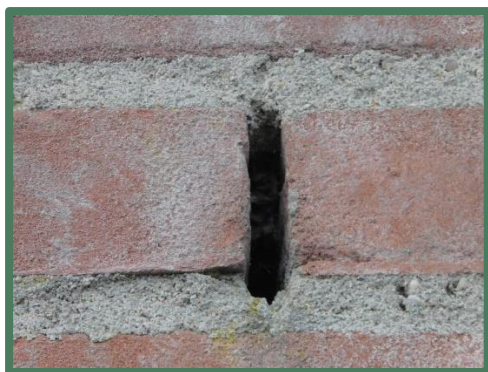
3.4 Verblijfplaatsen vleermuizen

Tijdens het veldbezoek op 20 oktober 2022, behorende bij de quickscan, kon de aanwezigheid van mogelijk vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen bebouwing niet worden uitgesloten.

Citaat en foto's uit het rapport:

"Het is niet met zekerheid uit te sluiten dat de bebouwing in het plangebied geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen biedt.

Er zijn onder andere open stootvoegen, niet afgesloten dak overstekken en open kozijnranden. Het pannendak is onderschoten met planken. Via deze openingen kunnen vleermuizen mogelijke verblijfplaatsen bereiken zoals onder de dakpannen of in de spouw. Om een mogelijke overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen is een nader onderzoek naar gebouwbewonende vleermuizen noodzakelijk. "

Open stootvoeg aan tweede deel gebouw

Opening aan derde deel gebouw

3.5 Te verwachten soorten vleermuizen en functies

Uit het oriënterend onderzoek op 20 oktober 2022 bleek dat op basis van habitatkenmerken de bebouwing mogelijk een functie heeft voor vleermuizen. De potentie voor vleermuizen bestaat uit open stootvoegen, niet afgesloten dak overstekken en open kozijnranden. Het pannendak is onderschoten met planken waardoor vleermuizen toegang hebben tot de ruimtes tussen de dakpannen en het dakbeschoot.

Het nader onderzoek naar vleermuizen heeft zich specifiek gericht op de te slopen bebouwing, maar de nadere omgeving is ook meegenomen.

In onderstaande tabel staan de in theorie eventueel te verwachten voorkomende vleermuissoorten volgens de gegevens FloraFaunaCheck.nl (zie bijlage 1).

In de tabel staat per soort weergegeven waar verblijfplaatsen kunnen worden aangetroffen en de status van voorkomen in Nederland. Daarnaast is met een kruisje per soort aangegeven welke potenties het onderzochte plangebied en de nabije omgeving voor de desbetreffende soort heeft.

TABEL: eventueel te verwachten voorkomende vleermuissoorten

Soort	Beschermings-regime	Winter-verblijf	Kraam-verblijf	Zomer-verblijf	Paar-verblijf	Verblijf in gebouwen	Status*
Baardvleermuis (<i>Myotis mystacinus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	-	X	X	-	Soms	Z
Franjestaart (<i>Myotis nattereri</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	-	X	X	-	Soms	Z
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X (ook massa-winter-verblijf)	X	X	X	Vooraf	A
Gewone grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	X	X	X	Vaak	VA
Kleine dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	X	X	X	Vooraf	ZZ
Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	-	X	X	Soms	VA
Laatvlieger (<i>Serotinus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	X	X	X	Vooraf	VA

* A = algemeen, VA = vrij algemeen, Z = zeldzaam, ZZ = zeer zeldzaam

Volgens het cursusdictaat 'Vleermuizen en planologie', (Limpens et al 2017), kunnen in dit deel van het land daarnaast ook o.a. franjestaart en de kleine dwergvleermuis voorkomen. Deze soorten zijn ook in de tabel opgenomen.

Aangezien de te onderzoeken gebouwen zich in een stedelijk bebouwde omgeving bevinden, de werkzaamheden uitsluitend invloed hebben op de gebouwen en er geen geschikte bomen aanwezig zijn die als verblijfplaats voor vleermuizen kunnen dienen, is er in dit onderzoek nadrukkelijk gelet op typisch gebouw bewonende soorten die voor hun verblijfplaats en foerageergebied niet afhankelijk zijn van bossen: de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de ruige dwergvleermuis. Er is tijdens de onderzoek rondes ook gelet op eventueel andere voorkomende soorten vleermuizen.

De veldbezoeken zijn uitgevoerd door deskundig onderzoekers van Brabant Eco. De onderzoekers van Brabant Eco zijn deskundig zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland bedoelt. Er wordt gewerkt vanuit de expertise van de te onderzoeken soorten opgedaan door ervaring, studie, vrijwilligerswerk en bijscholing onder andere door de opleidingen in natuur, vogels, amfibieën en reptielen en vleermuizen (planologie en analyse van geluiden) en scholing algemeen in ecologie en natuurwetgeving. Brabant Eco voert ecologisch onderzoek uit voor een opgebouwde kring van opdrachtgevers onder ecologische bureaus, overheden, bedrijven en particulieren.

De onderzoeken zijn uitgevoerd door de deskundig onderzoekers: Tycho Kuijpers (TK), Koen van de Wal (KW), Freek Rovers (FR), Jennifer Bockting (JB), Frank Mallens (FM), Rik van de Meulenhof (RM) en Frenk van de Wal (FW).

4.1 Huismussen

4.1.1 Introductie huismus

De huismus, met als Latijnse naam *Passer domesticus*, is een zogenaamde half-holenbroeder (vogels die wel beschut willen zitten, maar daarnaast ook uitzicht willen hebben). De nesten komen voor in holtes onder dakpannen of gaten en nissen in gebouwen, bomen en aardwallen. Als dergelijke holtes niet aanwezig zijn nestelt de huismus op beschutte plekken onder afdakjes, in dichte gevelbegroeiing, heggen en struiken. Dergelijke 'natuurlijke' nesten zijn nog altijd tamelijk voldoende aanwezig, echter door het sterk verminderde gebruik van dakpannen en het ontbreken van gaten en nissen in gebouwen is het aantal broedterritoria in steden en dorpen de laatste jaren sterk achteruitgegaan. Om deze reden wordt steeds meer gebruik gemaakt van vogelvides, speciale dakpannen, houten nestkasten of mussenpotten die worden bevestigd aan woningen, gebouwen, stallen of schuren.

De nestplaats van een huismus is in de regel gebonden aan bebouwing. De huismus broedt in of tegen gebouwen in dorpen en steden, in en bij boerderijen, maneges, kinderboerderijen en andere vormen van bebouwing in het landelijk gebied. Huismussen zijn uitgesproken standvogels, die zich meestal niet meer dan enkele honderden meters van de broedplaats verwijderen. In het broedseizoen blijven ze dichterbij de broedplaats. Het zijn sociale dieren: broeden, foerageren, baltsen, stofbaden nemen, slapen en uitzwermen na de broedperiode zijn allemaal activiteiten die in groepsverband plaatsvinden.

De habitat van een huismus moet bestaan uit een combinatie van plekken voor nestgelegenheid, voedsel (voor volwassen en jongen), dekking (stekelige struiken, groenblijvende struiken en klimplanten, coniferen, klimop), plekken voor stofbaden en drinkwater. Ontbreekt een van de onderdelen of liggen ze te ver van elkaar verwijderd, dan is de habitat niet geschikt. Vanaf maart wordt er aan het nest gebouwd. Het nest wordt het hele jaar door gebruikt als slaapplek, waardoor er ook buiten de broedperiode aan het nest wordt gebouwd. De huismus is zeer honkvast, hij blijft het gehele jaar in de buurt van zijn eenmaal gekozen nest. Voorafgaand aan het broeden slapen vrouwtjes al op het nest. Tijdens strenge koude wordt het nest ook in de winter gebruikt voor overnachting. Plekken waar voedsel gezocht worden, moeten, zeker in gebieden waar predatoren aanwezig zijn, in de directe omgeving van schuil- en vluchtmogelijkheden liggen.

4.1.2 Onderzoeksmethode

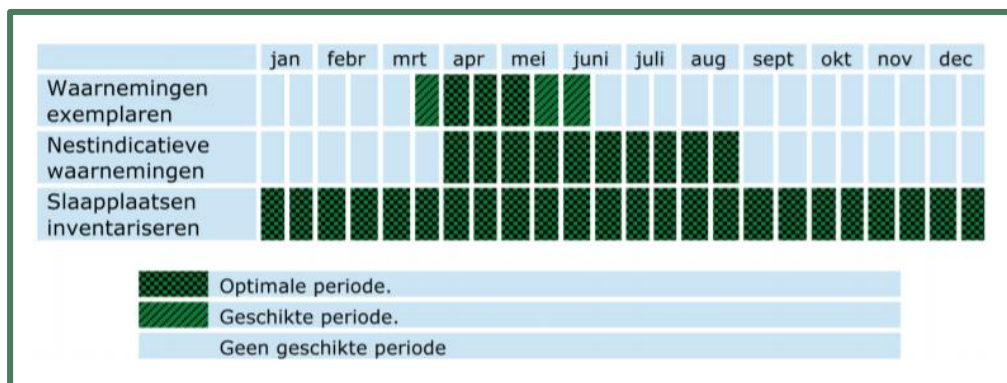
De inventarisatie is uitgevoerd conform het Kennisdocument-Huismus-Versie 2.1-februari 2023. Een kennisdocument geeft voor een soort onder andere een overzicht van veel gebruikte maatregelen die genomen kunnen worden als deze beschermde soort aanwezig is in of nabij een gebied waar de ruimtelijke activiteiten gaan plaatsvinden. Dergelijke maatregelen voorkomen of verminderen negatieve effecten op de soort als gevolg van die voorgenomen activiteiten. Naast de genoemde maatregelen in dit kennisdocument geldt in alle gevallen dat er ook oplossingen liggen in andere niet nader omschreven alternatieven voor de uit te voeren activiteiten. Ook is het te allen tijde mogelijk om af te wijken van de in dit document beschreven maatregelen, zolang de keuzes ecologisch onderbouwd worden. Verder beschrijft een kennisdocument de kenmerkende ecologische aspecten en de wijze waarop de aan of afwezigheid van de soort kan worden aangetoond.

Er moet in beeld gebracht worden waar zich de locaties van nesten, rustplaatsen en functioneel leefgebied (zoals foerageergebieden, slaapplekken) van de huismus bevinden. Bij het inventariseren is gelet op de habitatkenmerken waarvan de huismus afhankelijk is, om zo de meest kansrijke plekken voor aantreffen te bepalen. Er wordt gebruik gemaakt van de aanwezigheidsprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus (NGB).

Aangenomen kan worden dat er geen broedende huismussen aanwezig zijn als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens drie gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

De inventarisatie moet bij voorkeur onder de volgende omstandigheden plaatsvinden:

- goede weersomstandigheden (b.v. geen regen, harde wind en/of kou)
- op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied)
- Op geschikte momenten op de dag (tussen 1 à 2 uur na zonsopkomst en 1 à 2 uur voor zonsondergang is de meeste activiteit waar te nemen, met een piek in de ochtend)
- met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

Inventarisatieperiode huismus. Bron: kennisdocument huismus

Het exacte moment van aanvang van broeden van de huismus is afhankelijk van onder andere de weersomstandigheden en kan in de eerste helft van maart en nog tot en met augustus plaatsvinden. Het is van belang dat ook in beeld wordt gebracht waar welke elementen van de functionele leefomgeving zich bevinden. Hiertoe behoren vooral de plekken waar gefoerageerd en geslapen wordt, zoals struiken, hagen, klimop en kruidenrijke vegetaties. Het slapen kan gedurende het jaar op wisselende plekken gebeuren. Ook de plekken waar gedronken of gebaad kan worden of waar een stofbad genomen kan worden, behoren hiertoe. Het vaststellen van de locaties van de slaapplekken kan gedurende het gehele jaar het beste rond zonsondergang of zonsopgang plaats vinden.

4.1.3 Veldonderzoek

Er zijn 2 veldbezoeken uitgevoerd om de eventuele aanwezigheid van huismussen in kaart te brengen. Hierbij is gelet op zichtbare nesten, maar ook op nest indicierend gedrag van huismussen.

Datum	Ecoloog	Tijd	Functie	Temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
06-04-2023	FR	11:00	Voorkomen	8 °C	3BF ZZW	Geen	Bewolkt
		- 12:00					
19-04-2023	JB	12:55	Voorkomen	12 °C	4BF ONO	Geen	Geen
		- 13:25					

Er zijn waarnemingen gedaan van een houtduif en een kauw tijdens beide veldbezoeken. Er zijn er geen huismussen waargenomen. Er zijn op beide dagen geen huismusnesten waargenomen. Ook is er geen nestindicierend gedrag waargenomen.

4.1.4 Conclusie huismussen

De waarnemingen geven aan dat in de gebouwen van de planlocatie geen nestlocaties van huismussen aanwezig zijn. Door sloop van de bebouwing is er geen significante afname van functioneel leefgebied van huismussen.

4.2 Gierzwaluwen

4.2.1 Introductie gierzwaluw

Gierzwaluwen (*Apus apus*) zijn in West-Europa sterk geassocieerd met mensen. Het zijn doorgaans (semi-) koloniebroeders, afhankelijk van het aanbod van nestgelegenheid. Gierzwaluwen vormen een paar voor het leven. Ze ondernemen de trekreis en voedselvuchten gezamenlijk en slapen ook gezamenlijk. De gierzwaluw is een uitgesproken zomervogel en is vrijwel uitsluitend van april tot en met oktober in Nederland aanwezig, met de hoogste presentie in mei tot en met juli. De winter wordt in tropisch Afrika doorgebracht. Tweede helft april komen de eerste vogels aan. In de regel zijn dit mannetjes die al eerder hebben gebroed. Ze zijn zeer plaatstrouw of objecttrouw en bezetten het nest van het vorige jaar. Enkele dagen later komen ook de vrouwtjes aan. Dan komen de vogels aan die nog niet eerder gebroed hebben en tenslotte de tweedejaarsvogels. Een kolonie gierzwaluwen bestaat dus niet alleen uit broedkoppels, maar ook uit ongepaarde vogels.

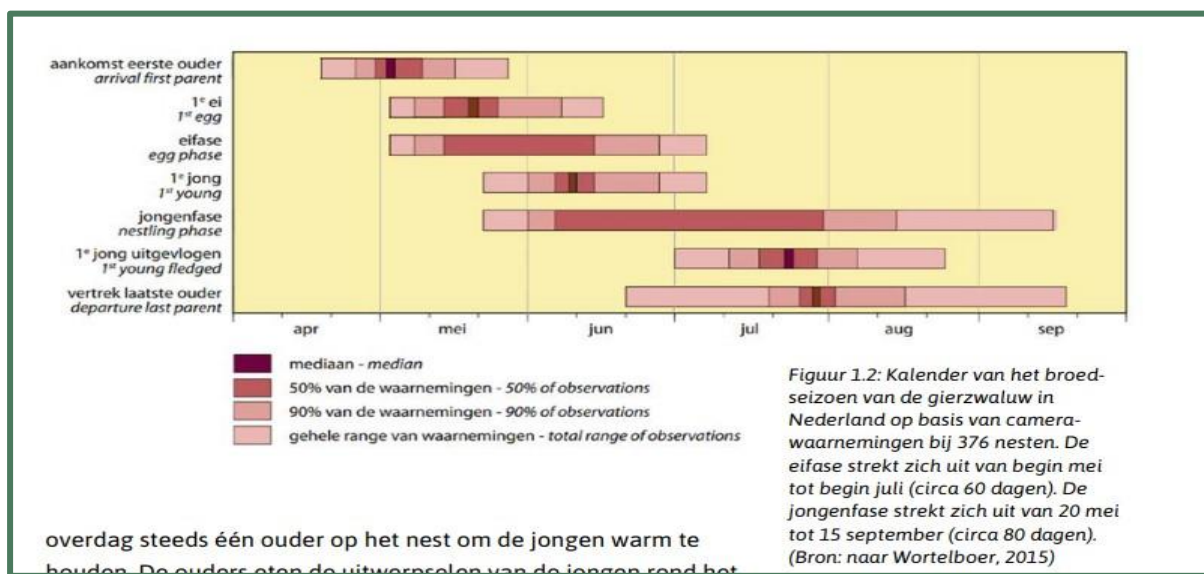
De broedtijd is van mei tot en met juli, hoogst incidenteel tot begin augustus, als het lang slecht weer was. Er wordt in Nederland één legsel per jaar geproduceerd, waarin 2 tot 3 witte eieren worden gelegd. Jaarlijks is er een grootte variatie in het moment waarop begonnen wordt met het leggen van eieren: gemiddeld in de laatste week van mei, met een jaarlijkse variatie in dat gemiddelde van ongeveer tien dagen. De broedduur is 18 - 22 dagen en de jongen vliegen gemiddeld na 40 tot 42 dagen uit, maar ook hier zit afhankelijk van de weersomstandigheden een grote spreiding in: 37 tot 56 dagen. Midden juli zijn doorgaans alle jongen uitgevlogen; bij een nat en koud voorjaar kan dit tot de eerste week van augustus doorlopen.

De gierzwaluw brengt het grootste deel van zijn leven door in de lucht. Alleen om te broeden verlaten gierzwaluwen tijdelijk het luchtruim en komen ze aan het aardoppervlak. Broedende vogels keren frequent terug naar hun nest om het broeden af te wisselen of de jongen te voeden. De broedende vogels brengen de nacht door op het nest. Niet-broedende, nestzoekende vogels inspecteren in de vroege ochtend en avonden de kolonies. Ze doen dit vaak met veel kabaal en krijgen antwoord uit de bezette nesten. Hierbij zullen ze de nesten inprenten en als mogelijk een vrij gekomen plaats innemen. Ook kunnen ze om de nesten te verstoren zelfs hard tegen een nestplek aanvliegen, in Engeland noemen ze dit op deze manier verstoren “bouncen” (stuiteren, botsen) genoemd.

In perioden met veel regen en harde wind is het voedselaanbod (vliegende insecten) gering. De gierzwaluwen kunnen dan tijdelijk uitwijken naar andere delen van Europa waar het weer gunstiger is. Gierzwaluwen met jongen kunnen dan wel meer dan 1000 kilometer van hun nest verwijderd zijn en enkele dagen wegblijven. Hoewel de jongen zelf nog niet kunnen vliegen, zijn ze toch al aangepast aan het vliend bestaan van hun ouders. Als ze enkele dagen geen voedsel krijgen daalt hun lichaamstemperatuur en raken in een soort van winterslaap. Pas als de ouders op het nest terugkeren en hun jongen verwarmen worden deze weer actief.

4.2.2 Onderzoeksmethode

Er moet in beeld gebracht worden waar zich de locaties van nesten en rustplaatsen van de gierzwaluw bevinden. Het inventariseren van gierzwaluwen kan op verschillende manieren. Bij het inventariseren moet gelet worden op de habitatkenmerken waarvan de gierzwaluw afhankelijk is, om zo de meest kansrijke plekken voor aantreffen te bepalen. Afhankelijk van de situatie moet worden bekeken welke methode het meest effectief is. Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van het kennisdocument gierzwaluw (bijlage 3). Een kennisdocument geeft voor een soort onder andere een overzicht van veel gebruikte maatregelen die genomen kunnen worden als deze beschermde soort aanwezig is in of nabij een gebied waar de ruimtelijke activiteiten gaan plaatsvinden. Dergelijke maatregelen voorkomen of verminderen negatieve effecten op de soort als gevolg van die voorgenomen activiteiten. Naast de genoemde maatregelen in dit kennisdocument geldt in alle gevallen dat er ook oplossingen liggen in andere niet nader omschreven alternatieven voor de uit te voeren activiteiten. Ook is het altijd mogelijk om af te wijken van de in dit document beschreven maatregelen, zolang de keuzes ecologisch onderbouwd worden. Verder beschrijft een kennisdocument de kenmerkende ecologische aspecten en de wijze waarop de aan of afwezigheid van de soort kan worden aangetoond. Het kennisdocument Gierzwaluw 1.0 2017 is in juli 2023 vervangen door het Kennisdocument 2.0 2023. De onderzoektijden zijn uitgevoerd met de op het moment van onderzoek bekende voorwaarden.

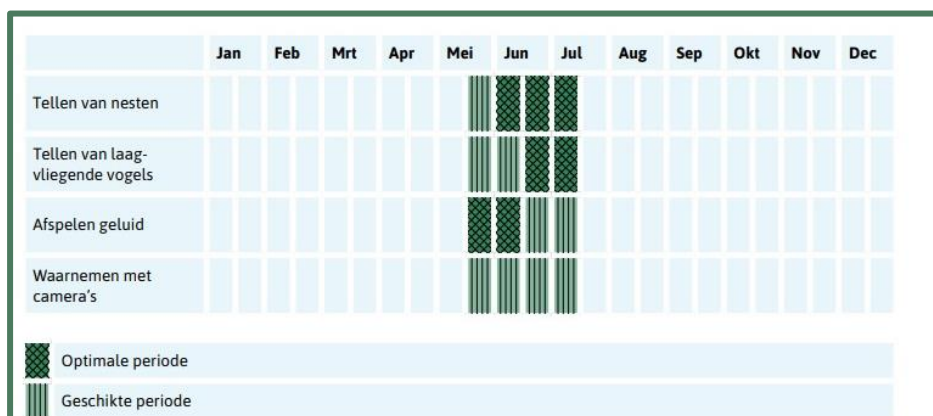

Aanwezigheid van gierzwaluwen. Bron: Kennisdocument Gierzwaluw.

Het is belangrijk om bij het onderzoek aandacht te schenken aan de controle van potentieel geschikte locaties. De aanwezigheid van broedende gierzwaluwen kan voldoende aannemelijk gemaakt worden als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest:

- tijdens onderzoek in de periode 1 juni – 15 juli
- door minimaal 3 inventarisatiemomenten waarbij het eerste en laatste moment een tussenliggende periode heeft van minimaal 10 dagen. Het vergt maatwerk om te bepalen of bij grote projecten een hogere onderzoeksinspanning nodig is
- waarvan minimaal één inventarisatie vóór 1 juli wordt uitgevoerd en één inventarisatie na 1 juli (in verband met spreiding tijdens het broedseizoen en het waarnemen van mogelijke nieuwe broedpaartjes).
- tijdens een onderzoeksinspanning van 2 uur gedurende 1,5 uur voor zonsondergang tot een half uur na zonsondergang (zodat de laatste voedervluchten meegepakt worden)
- tijdens gunstige weersomstandigheden (droog, weinig wind). De trefkans op gierzwaluwen wordt nadelig beïnvloed bij een windkracht hoger dan windkracht 3 en/of bij nat weer.

Een potentiële nestplaats is vrijwel nooit onder de 3 meter te vinden in verband met het aan- en afvliegen en doorgaans ook niet in de onmiddellijke omgeving van bomen.

De geschiktheid van periodes van inventarisatiemethoden op hoofdlijnen. Bron: kennisdocument gierzwaluw

Tijdens drie gerichte onderzoeken in de periode tussen 1 juni en 15 juli waarvan minimaal een maal tussen 20 juni en 7 juli met een tussenliggende periode van 10 dagen is er telkens 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang geïnventariseerd naar gierende of in- en uitvliegende dieren. (volgens Kennisdocument 1.0).

4.2.3 Veldonderzoek

Het plangebied is onderzocht door de directe omgeving van de projectlocatie rustig te bewandelen en te posten op strategische punten. Hierbij werd vooral gelet op de aan of afwezigheid van de gierzwaluw. De focus bij de onderzoeken lag vooral op nest indicatieve waarnemingen. Voor de data van de veldbezoeken, de weersomstandigheden en de waarnemingen wordt verwezen naar de onderstaande tabel. De genoteerde tijd is de tijd van welk moment het onderzoek gestart is tot aan zonsondergang. Op enkele avonden is het onderzoek echter verlengd aangezien er nog gierzwaluwen in de omgeving laag overvlogen tijdens zonsondergang en/of er aansluitend een onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd.

Datum	Ecoloog	Tijd	Functie	Temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
15-05-2023	TK + FM	19:25 – 22:00	Voorkomen	10 °C	2 BF NW	Geen	Bewolkt
09-06-2023	TK + RM	19:55 – 22:30	Voorkomen	26°C	3 BF ONO	Geen	Half bewolkt
01-07-2023	KW	20:00 – 22:45	Voorkomen	18 °C	3 BF W	Geen	Half bewolkt
07-07-2023	TK	20:30 – 23:00	Voorkomen	24 °C	3 BF O	Geen	Helder

Tijdens de onderzoeken naar het voorkomen van gierzwaluwen zijn er tijdens het bezoek in mei enkel hoog in de lucht waarnemingen van gierzwaluwen. Tijdens het tweede avondbezoek in juni is een overvliegende gierzwaluw waargenomen om 21:42 uur en om 22:00 uur een overvliegende gierzwaluw richting het zuiden. Tijdens het derde avondbezoek zijn er geen waarnemingen van gierzwaluwen gedaan en tijdens het vierde, extra bezoek omdat het bezoek in mei vroeg in het seizoen uitgevoerd was zijn er op afstand een groep van 6 hoogvliegende gierzwaluwen waargenomen. . Er zijn tijdens de veldonderzoeken geen waarnemingen gedaan van invliegende gierzwaluwen in bebouwing in het plangebied.

Hoogvliegende gierzwaluwen waargenomen tijdens onderzoek

4.2.4 Conclusie gierzwaluwen

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen nestlocaties van gierzwaluwen waargenomen in het plangebied. Er zijn ook geen vliegende gierzwaluwen waargenomen op nok- of goothoogte nabij de te slopen bebouwing. Er kan met zekerheid gesteld worden dat de planlocatie geen essentieel onderdeel is van gierzwaluwen. De voorgenomen werkzaamheden zullen geen invloed hebben op de foerageergebieden en nestmogelijkheden van gierzwaluwen. De Wet natuurbescherming wordt niet overtreden.

4.3 Vleermuizen

4.3.1 Introductie vleermuis

Uit oriënterend onderzoek bleek dat op basis van habitatkenmerken de bebouwing mogelijk een functie heeft voor vleermuizen. De potentie voor vleermuizen bestaat uit open stootvoegen, niet afgesloten dak overstekken en open kozijnranden. Het pannendak is onderschoten met planken welke kunnen leiden naar ruimtes onder het dak of in de spouw. Het nader onderzoek naar vleermuizen heeft zich specifiek gericht op de te slopen bebouwing, terwijl het verdere plangebied en nadere omgeving ook meegenomen zijn.

4.3.2 Onderzoeksmethode

Voor het in kaart brengen van mogelijke vleermuisverblijfplaatsen in het gebouw is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Het onderzoek is uitgevoerd door vooral te zoeken naar in- en uitvliegende vleermuizen. De echolocaties die vleermuizen uitzenden is voor ons hoorbaar gemaakt door gebruik te maken van de Batlogger M of M2 van Elekon. Ultrasonische geluiden (range 10-150 kHz) worden door deze geavanceerde detector/recorder opgenomen. De Batlogger M registreert ook de GPS coördinaten (via een geïntegreerde GPS-ontvanger) en omgevingstemperatuur op het moment van opname.

Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden is er een opname gemaakt op een SDHC-kaart. Met de BatExplorer Software voor Windows werden opnames eventueel ook later geanalyseerd. De opnames werden in tijd en dus in het hoorbare bereik beluisterd. De software detecteert automatisch vleermuisgeluiden en geeft deze weer waarbij BatExplorer ondersteunende identificatie van soorten aangeeft.

Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaamenstelling en gebiedsgebruik.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder 7 tot 12 graden Celsius zijn (afhankelijk van de soort) belemmerende factoren.

Vleermuisonderzoek is behoorlijk complex, doordat de soortgroep gedurende het jaar verschillende verblijfplaatsen kent, met elk hun eigen functie. Een verblijfplaats kan gemakkelijk over het hoofd worden gezien. Daarom wordt het onderzoek uitgevoerd volgens het landelijk vastgesteld protocol voor vleermuisonderzoek: Vleermuisprotocol 2021, zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdierverseniging.

Het Vleermuisprotocol 2021 is een door de Gegevensautoriteit Natuur (GaN) en het Netwerk Groene Bureaus goedgekeurde methodiek. De protocollen hebben tot doel het belang van de functies van gebieden voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen voor de Wet natuurbescherming.

Het is een hulpmiddel voor deskundige vleermuisonderzoekers en de beoordelaars van vleermuisonderzoek om te bepalen wat een juridisch redelijke onderzoeksinspanning is voor een specifieke locatie. De protocollen zijn opgesteld om het onderzoek voor de Wet natuurbescherming optimaal te laten verlopen. Wanneer de protocollen in essentie zijn gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid dat voldaan is aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn.

Onderzoeken die volgens deze protocollen uitgevoerd worden, kunnen in principe volstaan bij ontheffingsaanvragen en juridische procedures.

Om de aanwezige vleermuizen zo goed mogelijk in kaart te brengen zijn er op verschillende momenten in het jaar veldwerkrondes uitgevoerd.

De voorzomerbezoeken zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven en eventueel de vlieg- en foerageerroutes. Hiervoor zijn 3 rondes uitgevoerd, waarvan 1 in de ochtend (ronde 3) en 2 avondrondes (ronde 1 en 2).

Tijdens de nazomerrondes in 2023 lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en indicaties voor winterverblijven. Hiervoor zijn er 2 rondes uitgevoerd (ronde 5 en 6). Daarnaast zijn er twee onderzoeken uitgevoerd naar massawinterverblijven (ronde 4 en 5).

4.3.3 Veldonderzoek

Tijdens de onderzoeken is vooral de te slopen bebouwing onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen. Ook is hierbij het te renoveren pand en de directe omgeving meegenomen. Er is met name gefocust op in- en uitvliegende vleermuizen en daarnaast is gelet op foeragerende, communicerende en zwermende vleermuizen. Ook is er gekeken naar eventueel foerageergebied of vliegroutes van vleermuizen in en nabij het plangebied. De planlocatie is in totaal voor het nader onderzoek naar vleermuizen 6 keer bezocht (zie onderstaande tabel).

Datum	Ecoloog	Tijd	Functie	Temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
15-05-2023	TK + FM	21:25 – 23:30	Kraam- en zomer verblijfplaatsen	10 °C	2 BF NW	Geen	Bewolkt
09-06-2023	TK + RM	21:55 – 23:55	Kraam- en zomer verblijfplaatsen	26°C	3 BF ONO	Geen	Half bewolkt
10-06-2023	TK + RM	03:20 – 05:20	Kraam- en zomerverblijfplaatsen	11 °C	3 BF NO	Geen	Helder
04-08-2023	FM	00:00 – 02:00	Midzomer Nachtzwermen	14°C	??	Geen	Licht bewolkt
16-08-2023	TK + RM	00:00 – 02:00	Midzomer Nachtzwermen en Paarverblijfplaatsen	??°C	??	Geen	Licht bewolkt
06-09-2023	RM + FW	21:15 – 23:15	Paarverblijfplaatsen	24°C	1 BF O	Geen	Geen

4.3.4 Voorzomeravondbezoeken 15 mei en 9 juni 2023

De voorzomeravondbezoeken waren vooral gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen in het te slopen gebouw. Er is vooral gelet op uitvliegende vleermuizen door met twee deskundig onderzoekers te focussen op strategische posities op uitvliegende vleermuizen uit het te slopen gebouw tijdens de uitvliegtijden. Voorafgaande aan het onderzoek is er gezocht naar sporen (vleermuiskeutels, invliegopeningen, afgebeten insectenvleugels en vetsporen) die duiden op de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen. Daarnaast is ook gelet op foeragerende of passerende vleermuizen in en rond het plangebied.

Gedurende het onderzoek in mei zijn er 3 passerende en foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Twee nabij de lantaarnpaal en boven de Molenstraat tussen 22:10 en 22:20 uur en een passerend op het naastgelegen parkeerterrein waar ook een passerende laatvlieger werd gehoord en gezien.

Tijdens het onderzoek in juni zijn er waarnemingen van gewone dwergvleermuizen en laatvliegers geweest. Om 22:10 al twee passerende en foeragerende gewone dwergvleermuizen nabij nummer 74. Beide vleermuizen zijn niet uitvliegend waargenomen en vlogen na enkele minuten richting oost weg. Om 22:43 passeerde er een laatvlieger over de Molenstraat richting het westen. Tussen 22:30 tot aan het einde van het onderzoek is er een foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen op de hoek bij nummer 74. Ook is er in het begin van deze avond een rosse vleermuis waargenomen op hoogte overvliegend van west naar oost.

4.3.5 Ochtendbezoek 10 juni 2023

Het ochtendbezoek in juli was met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen in het te slopen gebouw. Dit door te zoeken naar zwermende vleermuizen, eventuele invliegers en sporen van vleermuizen.

Tijdens het onderzoek in de ochtend zijn in totaal vier (dezelfde?) gewone dwergvleermuizen passerend en foeragerend waargenomen. Op de binnenplaats van het te slopen gebouw passeerde om 03:40 de eerste gewone dwergvleermuis. De andere drie waarnemingen waren passerend en twee foeragerend nabij huisnummer 74. Om 04:45 uur verdwenen deze vleermuizen plotseling waarbij er een wegvloog richting het noorden naar de begraafplaats.

Geen van de waargenomen vleermuizen heeft een poging gemaakt tot invliegen, ook foerageerden zij, tijdens dit onderzoek, niet in het plangebied. Er zijn geen invliegende vleermuizen waargenomen. Na het ochtendbezoek is er gezocht naar sporen die duiden op de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen. Hiervan zijn geen waarnemingen gedaan.

Ook tijdens en na de gierzwaluwonderzoeken zijn er geen waarnemingen van vleermuizen gedaan in het plangebied, terwijl op 7 juli weer een foeragerende vleermuis is gezien aan de zijgevel van nummer 74.

4.3.6 Midzomernachtzwermen 4 en 16 augustus 2023

Tussen 1 augustus en 10 september kan er onderzoek gedaan worden naar zwermende dieren in het kader van winterverblijfplaatsen. Deze onderzoeken worden vaak uitgevoerd bij gebouwen met meer dan 2 verdiepingen. Geschikte winterverblijven zijn vaak massieve, grote gebouwen waar de vleermuizen diep in kunnen wegkruipen zoals in een te bereiken spouwmuur. Afhankelijk van de temperatuur is het dan voor de vleermuizen mogelijk om verder weg te kruipen tijdens zeer koude nachten.

Hoewel gewone dwergvleermuizen in augustus nog niet in winterslaap gaan, kunnen we aan de hand van het middernachtzwermen al wel vaststellen waar ze later zullen gaan overwinteren.

De moeders vertonen zwermgedrag rond middernacht, waarmee ze geschikte winterverblijfplaatsen als het ware tonen aan hun jongen.

Voor het onderzoek naar massawinterverblijfplaatsen worden tussen 0:00 tot 2:00 zwermende gewone dwergvleermuizen met behulp van een warmtebeeldcamera waargenomen en gevolgd.

De te slopen bebouwing is weliswaar maar een etage hoog maar het ervoor staande te renoveren pand heeft is vrij hoog waardoor er voor gekozen om hier dit onderzoek met warmtebeeldcamera's uit te voeren.

Tijdens de onderzoeken met de warmtebeeldcamera zijn er foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen boven het naastgelegen parkeerterrein. Er zijn geen aantikkende of zwermende vleermuizen waargenomen in het plangebied of de directe omgeving ervan.

4.3.7 Avondbezoeken augustus en september 2023

Het avondbezoek in augustus was met naast het vaststellen van zwermende moeders met jongen, het zogenaamde middernachtzwermen ook gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende gewone dwergvleermuismannetjes en ruige dwergvleermuismannetjes. Ook het bezoek in september was vooral gericht op het vaststellen van paarverblijfplaatsen.

Mannetjes van de gewone dwergvleermuis vliegen rond in hun territorium en roepen daarbij om vrouwtjes te lokken. Mannetjes van de ruige dwergvleermuis roepen meestal vanuit een verblijfplaats. De baltsgeluiden hebben een vrij lage frequentie (sommige mensen kunnen ze horen zonder detector), die dus vanaf een grote afstand zijn te horen. Het is daarom belangrijk dat er goed gekeken wordt naar waar de vleermuis baltsgeluiden maakt (m.b.v. een goede zaklamp en/of warmtebeeldcamera), zodat er duidelijk wordt in welke delen van gebouwen zich paarverblijfplaatsen bevinden en hoeveel territoria er aanwezig zijn in een plangebied.

Op 16 augustus is gedurende het onderzoek activiteit van 1 tot 2 foeragerende gewone dwergvleermuizen, vooral langs huisnummer 74 onder de lantaarnpaal en rondom het torentje aan de overzijde van de straat. Ook is hier een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen tijdens dit onderzoek.

Tijdens het tweede nazomeronderzoek in september was er vooral een foeragerende gewone dwergvleermuis nabij de woning met huisnummer 125. Deze avond is er geen baltsende vleermuis waargenomen.

Er zijn geen aantikkende, invliegende of anderszins in de te onderzoeken gebouwen in het plangebied waargenomen. Ook zijn er geen baltsende vleermuizen gezien of gehoord in het plangebied.

4.4 Samenvatting en conclusies

Tijdens de gehele onderzoeksperiode zijn in en nabij het plangebied drie vleermuissoorten waargenomen: de gewone dwergvleermuis, (*Pipistrellus pipistrellus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

De gewone dwergvleermuis is passerend, foeragerend in het plangebied en baltsend in de omgeving waargenomen. De laatvlieger is passerend en de rosse vleermuis op hoogte overvliegend waargenomen. In onderstaande afbeelding worden de meest relevante waarnemingen van vleermuizen in en nabij het plangebied weergegeven. Gewone dwergvleermuis wordt met gele stip, rosse vleermuis met groene stip en laatvlieger met rode stip aangegeven, de vliegrichting met pijl weergegeven. Het plangebied is blauw omlijnd.

Dit betreft alle individuen die tijdens de veldbezoeken zijn waargenomen. Het is zeer aannemelijk dat hetzelfde individu tijdens meerdere rondes aanwezig was. Het onderstaande figuur kan daarom een vertekend beeld geven over het werkelijke aantal vleermuizen in het plangebied.

Globaal omliggende planlocatie in blauw. Gewone dwergvleermuis in geel, rosse vleermuis in groen en laatvlieger in rood aangegeven.

De gewone dwergvleermuis is tijdens het onderzoek passerend, foeragerend en baltsend op en rond het plangebied aangetroffen. De rosse vleermuis en laatvlieger zijn op hoogte overvliegend en foeragerend waargenomen.

De gewone dwergvleermuis is een-typisch gebouw bewonende soort. De gewone dwergvleermuis gebruikt ruimten onder daken, in de spouwmuur en achter gevelbekleding als kraam-, zomer-, paar-, en overwinteringslocatie (Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011).

De rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken boom bewonende soort. Zowel solitaire mannetjes, groepen vrouwtjes met jongen, als dieren in winterslaap gebruiken boomholten als onderkomen. Doordat de rosse vleermuis tamelijk luidruchtig is zijn ze en hun verblijfplaatsen relatief makkelijk te vinden.

Laatvliegers hebben verblijfplaatsen in spouwmuuren, achter betimmering, onder daklijsten en dakpannen of onder het lood rondom de schoorsteen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. In vleermuiskasten worden laatvliegers zelden aangetroffen. Laatvliegers bewonen een netwerk van verschillende huizen die op een afstand van hooguit enkele honderden meters van elkaar liggen. Ze verhuizen soms wel, maar zijn in principe erg plaats- en gebiedstrouw. (bron: zoogdiervereniging).

Overige vleermuissoorten zijn niet waargenomen tijdens de veldbezoeken. Afwezigheid van deze soorten nabij het plangebied geeft aan dat het plangebied geen functionele betekenis heeft voor deze soorten.

4.5 Gebiedsfunctie

4.5.1 Verblijfplaatsen/zwermgedrag

Tijdens de veldbezoeken in de voorzomermaanden (mei-juni) en na de onderzoeken in juli zijn er in het plangebied geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen gevonden. Er zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Zwermgedrag is niet waargenomen.

Tijdens de paarperiode (augustus-september) zijn er geen baltsende vleermuizen waargenomen in het plangebied. De waargenomen baltsende vleermuis aan de overzijde van de straat nabij nummer 74 heeft geen connectie met de onderzochte gebouwen. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van het territorium.

Op basis van de verrichte onderzoeksinspanning kan het voorkomen van verblijfplaatsen voor vleermuizen in onderzochte gebouwen worden uitgesloten.

4.5.2 Foerageergebied

Uit het vleermuisonderzoek blijkt dat de directe omgeving van het pand van geringe betekenis is voor vleermuizen als foerageergebied. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren, de ingreep en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is.

Gezien de geringe betekenis van het plangebied als foerageergebied, is geen sprake van een negatief effect op foeragerende vleermuizen. De gunstige staat van instandhouding van vleermuissoorten komt niet in het geding.

4.5.3 Vliegroutes

In de directe omgeving zijn er aantal structuren (bomenrijen en bebouwing) aanwezig die als vliegroute kunnen dienen. Ten gevolge van de beoogde ruimtelijke ingreep worden deze structuren niet aangetast. Met de voorgenomen ontwikkeling wordt er geen vliegroute aangetast.

4.5.4 Paarterritoria

Tijdens de bezoeken in de paarperiode zijn er geen baltsende vleermuizen waargenomen in of nabij het plangebied. De te slopen bebouwing maakt geen onderdeel uit van het territorium.

4.5.5 Winterverblijfplaatsen

De gebouwen zijn ongeschikt als massawinterverblijfplaats. De afwezigheid van zwermactiviteiten tijdens de najaarsonderzoeken bevestigt dit.

De aanwezigheid van paarverblijfplaatsen is voor de gewone dwergvleermuis vaak een indicatie dat gebouwen ook geschikt zijn als winterverblijfplaats voor een kleine groep of solitair overwinterende gewone dwergvleermuizen. Afhankelijk van het type bebouwing zijn deze winterverblijfplaatsen alleen geschikt in milde winters of ook tijdens strenge vorst.

Omdat er geen zomer- of paarverblijfplaatsen zijn vastgesteld in het plangebied is het onwaarschijnlijk dat er kleine winterverblijfplaatsen van solitair overwinterende vleermuizen in de bebouwing aanwezig zijn.

4.6 Overige soorten

De grote gele kwikstaart staat ook vermeld in bijlage 1, gegevens FloraFaunaCheck.nl. Uit de ecologische quickscan blijkt dat er voor deze soorten geen mogelijke nestlocaties zijn in de te slopen gebouwen. Ook tijdens de onderzoek rondes zijn geen van deze soort waargenomen.

Volledigheidshalve is tijdens het onderzoek gelet op de aanwezigheid van kleine zoogdieren en nestindicatief gedrag van overige gebouw bewonende soorten zoals spreeuw en kauw welke mogelijk aanwezig zijn nabij het plangebied. Er zijn hiervan geen waarnemingen gedaan.

5.1 Resultaten

5.1.1 Algemeen

- Het onderzoek vond plaats van april tot en met september 2023.
- Het gehele plangebied met daarbij alle structuren waren goed toegankelijk en visueel goed te onderzoeken.
- Het plangebied is tien keer bezocht voor uit te voeren veldonderzoeken.

5.1.2 Huismussen

- Het plangebied biedt geen schuil- en foerageermogelijkheden voor huismussen.
- Er zijn geen huismussen waargenomen in of nabij de te slopen gebouwen en er zijn in deze gebouwen ook geen nesten van huismussen aanwezig.
- Er is geen vegetatie in het plangebied aanwezig waarin huismussen schuilplaatsen kunnen hebben.
- De te slopen gebouwen zijn geen essentieel onderdeel van het leefgebied van de huismus. De Wet natuurbescherming wordt niet overtreden door de geplande ontwikkeling. Er is geen ontheffingsaanvraag nodig.

5.1.3 Gierzwaluwen

- Er zijn gierzwaluwen hoogvliegend waargenomen tijdens de veldbezoeken in de omgeving van het plangebied.
- Er zijn geen sporen van de aanwezigheid van (nesten van) gierzwaluwen waargenomen in de te slopen bebouwing.
- Er zijn geen waarnemingen van invliegende gierzwaluwen in het plangebied.
- In het plangebied zijn geen nestlocaties van gierzwaluwen aanwezig. De Wet natuurbescherming wordt niet overtreden door de geplande ontwikkeling. Er is geen ontheffingsaanvraag nodig.

5.1.4 Vleermuizen

- Er is in en nabij het plangebied waarneming van drie soorten vleermuizen: de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).
- Het onderzoek vond plaats van mei 2023 tot en met september 2023.
- Het gehele plangebied met daarbij alle structuren waren goed toegankelijk en visueel goed te onderzoeken.
- Bij inspectie van het plangebied bij daglicht zijn geen vleermuiskeutels of andere sporen gevonden die duiden op vleermuisverblijfplaatsen.
- Er zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen aangetroffen in het te slopen pand.
- De omgeving rond het plangebied fungeert als foerageergebied voor maximaal twee of drie dwergvleermuizen. Gelet op dit kleine aantal en het ruime aanbod aan vergelijkbaar foerageergebied in de omgeving is het geen essentieel foerageergebied. Een onmisbaar foerageergebied binnen de plangrenzen is niet aan de orde.
- Er zijn geen waarnemingen gedaan die duiden op een essentiële vliegroute. Eventuele vliegroutes zullen behouden blijven.
- Het plangebied is geen onderdeel van het territorium van de in de omgeving waargenomen gewone dwergvleermuis.
- Bestaande lijnvormige groenstructuren waarlangs migratie- of foerageerroutes van vleermuizen zouden kunnen liggen worden niet aangetast door de voorgenomen plannen.

- Het zogenaamde najaarszwermgedrag is niet waargenomen.
- De geplande ontwikkeling heeft door gebrek aan geschikte verblijfslocaties geen negatieve effecten op lokale populaties vleermuizen.

5.2 Toetsing Wet natuurbescherming/staat van instandhouding

Uit nader onderzoek naar huismussen en gierzwaluwen is gebleken dat in de te slopen gebouwen geen vaste nest- of verblijfplaats van genoemde soorten aanwezig zijn. Ook maakt het plangebied geen essentieel onderdeel uit van de soorten.

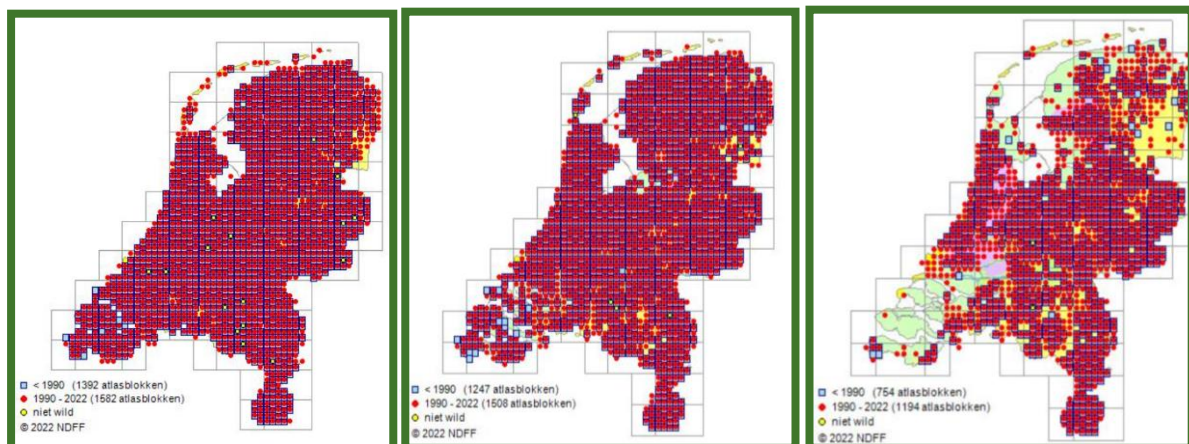
De voorgenomen ontwikkelingen zullen geen invloed hebben op de in het plangebied of directe omgeving voorkomende vleermuizen. Er worden geen verblijfplaatsen aangetast en er worden geen essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied aangetast. Daarmee kan gesteld worden dat de duurzame instandhouding van de aangetroffen vleermuissoorten niet in gevaar zal komen door de geplande ontwikkeling. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het uitvoeren van de plannen is daarmee niet nodig.

Er zijn geen zomer-, kraam-, paar-, of winterverblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied. Zodoende worden er met de sloop geen verbodsartikelen overtreden van de Wet natuurbescherming en is een ontheffingsverzoek bij bevoegd gezag niet noodzakelijk.

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene soort. Hij kan vrijwel overal in Nederland aangetroffen worden. Ook komt de gewone dwergvleermuis algemeen voor in de omgeving van het plangebied, de gemeente Helmond en elders in de provincie Noord-Brabant.

De laatvlieger is ook een zeer algemene soort in Nederland en is in het verleden regelmatig waargenomen in de buurt van het plangebied. De rosse vleermuis is een uitgesproken boombewoner, waarbij gemeld kan worden dat deze de laatste jaren ook gebouwbewonend is waargenomen.

Zie de onderstaande afbeelding voor recente verspreidingsinformatie van de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de rosse vleermuis.

Verspreiding Gewone dwergvleermuis.
Bron: verspreidingsatlas.nl

Verspreiding Laatvlieger

Verspreiding Rosse vleermuis

De voorgenomen plannen hebben daarom geen negatief effect op onderzochte diersoorten en hebben derhalve geen overtreding van de Wet natuurbescherming tot gevolg. Een ontheffing van de Wet natuurbescherming voor huismussen, gierzwaluwen of vleermuizen is niet nodig.

Daarnaast kan de nieuwbouw natuurinclusief ontworpen en uitgevoerd worden. Dit houdt in dat er definitieve verblijfplaatsen en een geschikte leefomgeving voor gebouw bewonende soorten zoals huismussen en vleermuizen worden gerealiseerd in en om de nieuwbouw.

5.3 Aanbevelingen

- Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Er zijn onderhoudsvrije vleermuiskasten in de handel die kunnen worden ingemetseld of die eenvoudig te bevestigen zijn aan muren. Deze positieve maatregelen zijn veelal eenvoudig en met geringe meerkosten in of bij nieuwbouw en renovaties toe te passen.

(www.checklistgroenbouwen.nl)

(www.bouwnatuurinclusief.nl)

- Kunstmatige verlichting werkt verstorend op zoogdieren en andere fauna. Werk daarom niet tussen zonsondergang en zonsopkomst. Voorkom of beperk daarnaast de toepassing van kunstlicht en de verstrooiing van licht buiten de projectlocatie. Voorkom ook het direct schijnen op wateroppervlakken of groenelementen, zoals bosschages en ruigtes.
- De zorgplicht is altijd van toepassing, op basis waarvan door iedereen voldoende zorg in acht moet worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen) te starten met werkzaamheden en het gefaseerd werken om dieren de kans te geven om te vluchten. Verder kunnen er vogels broeden in de omgeving van het plangebied. Werkzaamheden die een verstorend effect op broedende vogels veroorzaken dienen daarom plaats te vinden buiten het broedseizoen (broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli).
- Bij onvoorziene omstandigheden dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.

Brabant Eco
Ecologische Dienstverlening

6. BRONNEN

Voorafgaand

Quickscan Brabant Eco 2022-BE-0421/d.d. 5 november 2022

Websites

www.wetnatuurbescherming.nl

www.NDFF.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.rijksoverheid.nl

www.brabant.nl

www.vivarapro.nl

www.checklistgroenbouwen.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Andere bronnen

Netwerk Groene Bureaus

Checklist Vleermuisprotocol

Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011

Bijlagen

Bijlage 1: Gegevens FloraFaunaCheck.nl

Bijlage 2: Kennisdocument-Huismus-Versie 2.1-februari 2023.

Bijlage 3: Kennisdocument Gierzwaluwen